

N:o 45.

Ank. till Riksd. Kansli den 1 Maj 1885, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Stale i Göteborgs och Bohus län.

(I. A.)

Enligt hvad af förestående, till Riksdagen den 20 sistlidne Mars aflåtna proposition (N:o 41) inhemtas, hade Munkedals aktiebolag hos Kongl. Maj:t anhållit att för sin på egendomen Munkedal anlagda pappersmasse- och pappersfabriks behof få mot en köpeskilling af sex tusen kronor från indragna sergeantsbostället 1 mantal Stale i Foss socken och Tunge härad af Göteborgs och Bohus län inköpa ett å en af Kommissionslandtmätaren R. Busck år 1883 upprättad karta under litt. A upptaget, invid Munkedalselfven beläget område, utgörande enligt kartebeskrifningen 3 hektar 99 ar 6 kvadratmeter, eller efter gamla måttet 8 tunnland 3 kappland, tillika med boställets rätt till vattnet uti nämnda elf, emot förbindelse att öfver berörda område och hemmanet Munkedals egna egor lemna bostället fri väg till elfven och vattenplats derstädes. Till stöd för den underdåniga ansökningen hade bolaget anfört behofvet att skydda fabriken för sådana olägenheter, som inträffat under 1882 års höst, då den bäck, kallad Önnebacka-bäcken, hvilken på norra sidan begränsade det till afsöndring från bostället Stale ifrågasatta området och hade sitt utlopp i Munkedalselfven, efter ovanligt stark nederbörd uppsvält till en vild fors, som allvarsamt hotat de närbelägna fabriksbygg-

naderna och, medförande en mängd träd och grus, uppdämt Munkedalselfven utanför boställets strand, så att vattenhöjden derstädes ökats 10 fot och bakvatten åstadkommits, deraf fabriken verksamhet blifvit förhindrad. För botande af härigenom uppkomna skador hade bolaget fått vidkännas en utgift af 3,310 kronor, hvarförutom en mångdubbelt större förlust för bolaget uppstått i följd af fabriken nödtvungna översamhet under den tid, arbetena pågått för att åter göra vattenafloppet fritt. Säkerhet för framtiden emot faror af enahanda beskaften hade bolaget ansett kunna vinnas endast derigenom att Önnebacka-bäcken öfver den omförmälda, till bostället Stale nu hörande marken bereddes annat aflopp till Munkedalselfven, och att bolaget erhöle fri disposition öfver boställets strandrätt i elfven, så att bolaget, som uppgifvit sig ega ej allenast motsatta stranden, utan äfven, med undantag af egendomen Stales ifrågavarande andel, hela elfven allt ifrån dess upprinnelse ur sjön Vassbotten till ett stycke nedanför hemmanet Stales gräns, en sträcka af tillhopa omkring 13,000 fot, kunde tillräckligt fördjupa och utvidga strömfåran. Vid den värdering af det ifrågavarande jordområdet, som enligt Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i länet förordnande blifvit af Landtmätaren Busck med biträde af gode män verkställd, hade förrättningsmännen, efter beräkning af det i orten gällande högsta pris för jord af lika beskaften, uppskattat jordområdets värde till 1,302 kronor 90 öre med tillägg af 150 kronor för å betesmarken växande buskar och mindre träd. Till upplysning om värdet såsom drifkraft af boställets vattenrätt i Munkedalselfven hade sökandebolaget företett särskilda utlåtanden, hvilka afgifvits dels år 1872 af dåvarande Kaptenen och Adjutanten i Vestra väg- och vattenbyggnadsdistriktet F. Palm rörande en af honom verkställd undersökning af boställets andel i vattendraget, dels år 1883 af nuvarande Chefen i nämnda väg- och vattenbyggnadsdistrikt Majoren E. Atterbom, som då, på bolagets anmodan och efter förordnande af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet, undersökt samma del af vattendraget i ändamål att utreda dess penningvärde såsom vattenkraft. I det förra utlåtandet anfördes, bland annat, att för tillgodogörande af den bostället tillhörande vattenkraften vore nödvändigt att koncentrera det på hela den sträcka, der elfven anlöpte bostället, fördelade fallet genom att längst ned i elfven anlägga en dam, hvilket icke kunde ske utan uppdämning öfver den motliggande Munkedals bolag tillhöriga stranden, och således erfordrade bolagets samtycke; att en anläggning för vattenverk uti ifrågavarande del af elfven, på grund af den ej obetydliga dambyggnaden, som erfordrades, blefve ganska kostsam i förhållande till den måttliga vattenkraft, som vore att påräkna, hvartill komme, att den enda för en industriel anläggning på boställets strand lämpliga platsen vore trång och mycket svårtillgänglig annat än öfver Munkedals bolags mark; att då Munkedalselfven ofvanom

bostället på en sträcka af mindre än en fjerdedels mil bildade flera fall till en sammanlagd höjd af omkring 160 fot, och i den närbelägna Örekilsselfven likaledes inom en fjerdedels mils afstånd från bostället flera betydande fall funnes, öfverflöd af vattenkraft vore att tillgå i orten; samt att qvarn- och sågindustrien, för drifvande hvaraf det företrädesvis kunde ifrågakomma att använda boställets vattenkraft, redan förut vore i orten starkt representerad. Instämmande i hvad sålunda anförts om boställets vattenkraft och möjligheten att tillgodogöra densamma, hade Majoren Atterbom uttalat den åsigt, att boställets vattenrätt i Munkedalsselfven icke kunde värderas högre än till 100 eller möjligen 125 kronor för effektiv hästkraft, samt att, då boställets andel i fallet kunde antagas lemna 30 till 32 effektiva hästkrafter, saluvärdet å densamma syntes böra beräknas till lägst 3,000 och högst 4,000 kronor. Sökandebolaget hade vidare, i afseende å det bostället Stale tillhörande fiske i Munkedalsselfven, åberopat åtskilliga vid ansökningen fogade intyg af hufvudsakligt innehåll, att fisket under en längre tid ej varit af något värde.

I afgifna underdåniga yttranden hade så väl vederbörande kronofogde och domänintendent som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet samtliga tillstyrkt bifall till den underdåniga ansökningen, med vilkor att Munkedals aktiebolag eller dess rättsinnehafvare tillförbundes att bereda innehafvaren af bostället Stale fri och beqväm väg till och plats vid Munkedalsselfven för vattenhemtning och vattning af boställets kreatur; och hade jemväl Kongl. Domänstyrelsen, med öfverlemnande af en till styrelsen ingifven skrift, deri Munkedals bolag, som innehade bostället på arrende till den 14 Mars 1894, frånsagt sig allt anspråk på nedsättning i arrendet eller skadestånd af annat slag under arrendetiden eller efter densamma för afsöndringen af omförmälda jord och vattenrätt, hemstält, att, som genom bifall till den underdåniga ansökningen ett industriellt företag komme att främjas, samt den till afsöndring ifrågasatta jorden med vattenrätten och fisket, enligt hvad de den underdåniga ansökningen bilagda handlingarne utvisade, hade för egendomen mindre värde än den ersättning, hvilken bolaget därför erbjudit, den underdåniga ansökningen måtte beviljas med det vilkor i afseende å rätt till vatten, som af öfriga myndigheter föreslagits och af bolaget äfven erbjudits.

På grund af hvad sålunda i ärendet förekommit har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att medgifva:

att från indragna sergeantsbostället Stale måtte till Munkedals aktiebolag upplåtas ifrågavarande jordområde om 8 tunnland 3 kappland, tillika med boställets rätt till vattnet i Munkedalsselfven, mot vilkor dels att såsom köpeskilling därför vid tillträdet erlades till kronan sex tusen kronor, utan rätt för bolaget, såsom boställets arrendator, att i följd af berörda upplåtelse

njuta nedsättning i det enligt nu gällande arrendekontrakt för bostället utgående arrende eller annan ersättning för minskad afkomst af bostället, dels ock att för all framtid innehafvaren af bostället beredes fri och beqväm väg till och plats vid Munkedalselfven för vattenhemtning och vattning af boställets kreatur;

äfvensom att nämnde köpeskilling måtte få användas på enahanda sätt, som vore föreskrifvet i afseende å medel, hvilka inflöte vid försäljning af mindre kronolägenheter i öfverensstämmelse med Kongl. brefvet den 29 Maj 1874.

Stats-Utskottet, till hvars förberedande behandling förevarande proposition blifvit remitterad, har emot hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit icke haft något att erinra; hyadan Utskottet — under framhållande af vigten deraf, att, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, såsom vilkor för ifrågavarande afsöndring bestämmes, att bostället för all framtid beredes fri och beqväm väg till och plats vid Munkedalselfven för vattenhemtning och vattning af boställets kreatur — hemställer,

att Kongl. Maj:ts omförmälda framställning måtte vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 1 Maj 1885.

På Stats-Utskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.
